

Kokoelmatyö ja digitaalinen julkaisu-ympäristö

Perinteisessä fyysisiin dokumentteihin perustuvassa julkaisu-ympäristössä kirjastolaitoksen erääksi perustehtäväksi katsottiin dokumenttien bibliografinen kontrolli. Tällä tarkoitettiin ensinnäkin kaikkien eri julkaisualueilla julkaistujen dokumenttien identifiointia sekä näiden identifiointitietojen perusteella laadittavien säännönmukaisen luetteloiden tekemistä. Tavoitteena tässä oli tunnistaa kaikki julkaisut sekä kuvailla ne niin, että käyttäjät pystyisivät erottamaan eri dokumentit yksiselitteisesti toisistaan.

Lisäksi tavoitteena oli tällä tavalla kuvailtujen aineistojen löytyvyyden varmistaminen laatimalla edellä mainituista luetteloista käyttäjille hyödyllisiä hakemistoja sekä sen varmistaminen, että kuvailut dokumentit ovat löydettävistä joko omasta tai jostakin muusta jatkuväsäilytteisestä kokoelmasta. Tässä tavoitteena oli tehdä tarvittavat välineet aineistojen haun mahdollistamiseksi ja varmistaa viime kädessä säilyttävällä kokoelmatyöllä se, että dokumentit ovat myös käyttäjien käytettävissä periaatteessa ikuisesti.

Uusi digitaalinen ja kaikenlaisille toimijoille – niin yhteisöille kuin yksityisille henkilöille – avoin verkko-ympäristö on asettanut kirjastoille ja muille aineistoja säilyttävälle organisaatioille uusia haasteita ja ongelmia dokumenttien hallintaan liittyen. Tätä ongelmakenttää kasvattaa hyvin konkreettisesti koko ajan se, että eri tyyppisiä tiedostomuotoisia dokumentteja julkaistaan verkko-ympäristössä hyvin runsaasti ja näyttää siltä, että tämä määrällinen kasvu jatkuu tulevaisuudessakin logaritmisella vauhtia.

Eräs suurimmista ongelmista kirjastojen kannalta tässä on se, että digitaalisena julkaistun aineiston kokoelmatyö on hankalaa ja osin myös mahdotonta. Tämä sen vuoksi, että digitaalisen aineiston säilytykseen liittyy paljon vielä ratkaisemattomia teknisiä ongelmia ja kehittyvän, uudentyypisen aineiston monimuotoisuus näyttää vain lisäävän näitä. Sen lisäksi

digitaalisten dokumenttien käyttöönhankinta on erilaista kuin perinteisten, fyysisillä välineillä jaeltavien dokumenttien. Digitaalisiin dokumentteihin saadaan julkaisijoilta yleensä vain ajallisesti rajoitettu käyttöoikeus, kun taas esimerkiksi kirja voidaan ostaa omaksi.

Suurimman ongelman muodostaa kuitenkin syntyvän aineiston runsaus. Tässä kirjastojen perinteinen, valikoiva kokoelmatyö näyttäisi nousevan uuteen arvoon. Viime vuosina on ollut selviä merkkejä siitä, ettei rajoittamaton ja täysin avoin julkaisu-ympäristö ratkaise dokumenttien jakeluun liittyviä ongelmia vaan pikemminkin lisää niitä. Käyttäjät haluavat nopeasti ja vaivattomasti myös digitaaliset dokumenttinsa. Kirjasto ja kustannuskenttä – kuten myös tähän liittyvä lainsäädäntö – onkin aivan ilmeisesti murrosvaiheessa. Uusi digitaalinen julkaisu- ja jakelu-ympäristö tarvitsee molempien toimijoiden osaamista. Nähtäväksi jää, pysyvätkö perinteiset toimijat erillään vai yhtyvätkö ne vai tarvitseeko uusi toimintaympäristö aivan uudenlaiset toimijat. Tämän kehityksen seuraamisessa ja siihen vaikuttamisessa on alallamme merkittävä työsaika.

Lehden kannalta päättynyt vuosi merkitsi ensinnäkin sitä, että sen julkaisu-aikataulu saatiin ajantasalle. Jos juttutarjonta säilyy samanlaisena, on luultavaa, että jatkossa pystymme säännölliseen julkaisu-aikatauluun. Informaatiotutkimuksen kannalta viime vuosi oli myös mielenkiintoinen ja tuloksellinen – mm. alan väitöskirjoja valmistui tasaiseen tahtiin ja kaikilta laitoksilta. Kiitämme lukijoitamme, kirjoittajiamme ja lehden toimitustyössä mukana olleita menneestä vuodesta ja toivotamme heille kaikille onnellista ja menestyksekkästä vuotta 2001.

Kuopiossa 20.2.2001.

Jarmo Saarti